

Heli Kettunen

ALTOVIULISTI EKSYKSISSÄ

Alttoviuluopetuksen tulevaisuudennäkymiä Pohjois-Suomessa

ALTOVIULISTI EKSYKSISSÄ

Alttoviuluopetuksen tulevaisuudennäkymiä Pohjois-Suomessa

Heli Kettunen
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Musiikin koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijä: Heli Kettunen

Opinnäytetyön nimi: Alttoviulisti eksyksissä – Alttoviuluopetuksen tulevaisuudennäkymiä Pohjois-Suomessa

Työn ohjaaja: Jaana Sariola

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2012 Sivumäärä: 22

Opinnäytetyössäni käsitellään alttoviuluopettajien koulutuksen pedagogisten opintojen sisältöä Oulun seudun ammattikorkeakoulussa ja niiden vastaavuutta työelämän vaatimuksiin. Ajatus työn aiheeseen tuli omista opetustyöhön ja -harjoitteluun liittyvistä kokemuksista. Omassa opetushistoriassani olin usein päätenyt opettamaan viulunsoittoa alttoviuluopetuksen ohessa. Halusin selvittää, onko vastaava tilanne yleinen työelämässä ja kuinka tämä huomioitiin musiikkipedagogien koulutuksessa.

Työssäni olen kuvaillut opintoihin kuuluvien instrumenttikohtaisten pedagogisten opintojen sisältöä. Lisäksi olen selvittänyt haastattelujen avulla alttoviulua opettavien sekä musiikkiopistojen rehtoreiden näkemyksiä nykytilanteesta keskittyen erityisesti Pohjois-Suomen alueeseen. Kirjallisuuden osalta olen pääosin tutkinut aiheeseen liittyviä aiempia tutkimusraportteja.

Työn tavoitteena oli selvittää alttoviuluopettajaksi opiskelevien tulevaisuudennäkymiä työelämässä. Rehtoreiden haastattelujen ja alttoviulistien nykytila-arvioiden perusteella voitiin todeta alttoviulupedagogien työtilanteen olevan nyt ja jatkossa haastava. Vakinaisia virkoja ei ole tarjolla ilman toisen oppiaineen osaamista. Koulutusta tällaista osaamista silmällä pitäen ei tällä hetkellä ole tarjolla. Tulosten perusteella ehdotin, että ammattikorkeakoulun pedagogisiin opintoihin voitaisiin lisätä toisen instrumentin, kamarimusiikin tai yleisten aineiden didaktiikkaa. Myös kommunikointia musiikkioppilaitosten kanssa tulisi lisätä.

Toivon työni herättävän ajatuksia opintosuunnitelmia tekevien parissa. Jatkossa olisi hyvä tutkia, onko muillakin harvinaisemmilla soittimilla vastaava tilanne ja kuinka ammattikorkeakouluissa voitaisiin reagoida siihen.

Asiasanat:

alttoviulu, koulutus, opetus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Music, Option of Music Pedagogue

Author(s): Heli Kettunen

Title of thesis: Viola Player Being Lost. Future outlook for viola teaching in Northern Finland

Supervisor(s): Jaana Sariola

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2012

Number of pages: 22

The aim of this thesis was to compare the contents of the pedagogical studies of viola teacher students at Oulu University of Applied Sciences with the needs of employers. The subject was developed from my personal teaching experiences where I often found myself teaching both violin and viola. The object was to find out if this is common situation for all viola teachers and whether our education supports this or not.

The viola related pedagogical studies have been described in the thesis. Moreover a report on the current situation and some views about the future were found out by interviewing various music professionals especially in the area of North Finland.

The aim of this work was to find out the future outlook of the work situation for viola teacher students. Based on the interviews of music school directors and viola teachers the employment situation for viola teachers seems to be challenging now and in the future. Additional knowledge in other instruments would be beneficial but this kind of education is not available at the moment. Based on the results I suggested that these kinds of needs from the employers would be taken into consideration when making decisions about the contents of the education. Furthermore communication with different music schools should be improved.

I hope this thesis generates more discussion about the contents and development of music pedagogical studies. In the future a similar kind of overview for other less common instruments would be beneficial.

Keywords:

viola, teaching, education

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KATSAUS OPINTOIHIN JA MUSIIKKIOPPILAITOSTEN NÄKYMIIN	8
2.1 Alttoviulistin pedagogiset opinnot Oulun seudun ammattikorkeakoulussa	8
2.2 Soitonopetuksen tulevaisuudennäkymät	8
3 SELVITYS ALTTOVIULUOPETUKSEN NYKYTILASTA JA TULEVAISUUDESTA	11
3.1 Alttoviulistien näkemyksiä alttoviuluopetuksen nykytilasta	11
3.2 Selvitys alttoviulistien työnkuvasta Pohjois-Suomessa	12
3.3 Selvityksen yhteenveto	15
4 POHDINTA	17
LÄHTEET	21

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella Oulun ammattikorkeakoulun musiikkipedagogin opintokokonaisuutta ja peilata sitä työelämän näkymiin alttoviulistin näkökulmasta. Aihe on varsin ajankohtainen, sillä ammattikorkeakoulut ja erityisesti kulttuurialan koulutus ovat suurien muutosten edessä. Ammattikorkeakoulujen valtion rahoituksessa tulisi vuoteen 2015 mennessä saada aikaan 51 miljoonan euron säästöt. Tämä tarkoittaa käytännössä reilun 120 miljoonan euron säästöjä ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoituksessa. Kulttuurialalta valmistuvien työtilanne on jo useiden vuosien ajan ollut heikko ja alan koulutusta supistetaan. Työelämän vaatimusten huomiointi opintokokonaisuuksien suunnittelussa on yksi avain vastavalmistuneiden työttömyyden taklaamiseen. (Eduskunta 2011, hakupäivä 12.5.2012.)

Olen aloittanut soittourani viulistina ja myöhemmin vaihtanut instrumentiksi alttoviulun. Ammattiopintoni tähtäävät musiikkipedagogi AMK-tutkintoon, pääaineena alttoviulu. Ammattiopintojeni aikana olen opettanut niin alttoviulisteja kuin viulistejakin ilman varsinaisia viulopedagogiikan opintoja. Harjoitusoppilaikseni päätyi alttoviulistien lisäksi myös viulisteja, sillä alttoviuluoppilaita ei vain yksinkertaisesti löytynyt. Didaktiikkatunneilla keskityimme lähinnä alttoviuluopetukseeni. Osaamiseni viuluopettajana on perustunut pääosin omaan taustaani viulistina ja olenkin huomannut, että useimmiten kollegoideni tilanne on hyvin samanlainen. Nykyään yhä useampi alttoviulisti on aloittanut soittamisen suoraan altolla, eikä altto-opettajilta jatkossa välttämättä löydy omaa taustaa viulistina. Musiikkipedagogin koulutukseeni ei sisällynyt viulopedagogiikkaa, vaikka tarvetta sille ainakin omalla kohdallani olisi ollut.

Jo opintojeni aikana törmäsin useamman kerran tilanteeseen, jossa minua pyydettiin alttoviuluopettajaksi johonkin oppilaitokseen, yleensä pääosin sijaiseksi. Lähes poikkeuksetta altto-opettajan työ sisälsi näissä tapauksissa myös viulisten opettamista. Lyhyemmät sijaisuudet hoituivat pienen improvisoinnin avulla, mutta erityisesti pidempään kestäneissä opetustehtävissä tietotaitoni viulunopeutuksessa oli usein koetuksella. Epävarmuuden sietäminen on toki osa opettajan

työtä ja ammattitaitoa, mutta nämä usein toistuvat tilanteet herättivät ajattelemaan lisäkoulutuksen tarvetta. Jos ammattikorkeakoulujen tehtävä on kouluttaa ammattilaisia alueellisiin tarpeisiin, niin kohtaavatko alueen tarpeet ja nykyinen opintosuunnitelma alttoviulistien kohdalla?

Työssä tehdään lyhyt katsaus opintokokonaisuuden sisältöihin, työtilanteeseen Pohjois-Suomen alueella sekä työelämän vaatimukseen nyt ja tulevaisuudessa. Tilannetta Pohjois-Suomessa on tutkittu alueen musiikkiopistojen rehtoreita haastattelemalla. Kyselytutkimus suoritettiin puhelinhaastattelujen avulla touko-kuussa 2012. Lisäksi työssä referoidaan Suomen alttoviuluseuran vuosikokouksen yhteydessä 2011 käytyä paneelikeskustelua. Näiden pohjalta pohditaan musiikkipedagogin opintokokonaisuuden soveltuvuutta tämän hetkisiin ja tuleviin työelämän tarpeisiin.

2 KATSAUS OPINTOIHIN JA MUSIIKKIOPPILAITOSTEN NÄKYMIIN

2.1 Alttoviulistin pedagogiset opinnot Oulun seudun ammattikorkeakoulussa

Oulun seudun ammattikorkeakoulun musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto (270 opintopistettä) sisältää vuoden 2005–2006 opintosuunnitelman mukaan 60 opintopistettä (op) pedagogisia opintoja. Näistä puolet (30 op) on opetusharjoittelua ja loput pedagogiikan opintojaksoja sekä didaktiikkaopintoja. Didaktiikkaopintoja eli oman soittimen opetukseen ja opetusmateriaaleihin liittyviä opintoja on 7 opintopisteen verran. Lisäksi pedagogisiin opintoihin kuuluu 3 opintopisteen yleisdidaktiikan opinnot joissa tutustutaan yleisemmällä tasolla opetusmenetelmiin eri soitinryhmissä. (Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 2005.)

Didaktiikkaopintojen sisältö on luonnollisesti pitkälti riippuvainen didaktiikan opettajasta. Alttoviuludidaktiikassa tutustuimme pääosin erilaisiin opetusmateriaaleihin ja harjoituksiin. Lisäksi seurasimme toistemme näytetunteja ja keskustelimme omista opetuskokemuksistamme. Erityisen tärkeäksi koimme opetusmateriaaleihin tutustumisen, sillä alttoviulisteille suunnattuja materiaaleja on selkeästi vähemmän kuin muille jousisoittimille. Opetussuunnitelmaan ei ole merkitty erikseen viuludidaktiikkaa alttoviulisteille, vaan viuluopetuksen materiaaleihin ja tekniikoihin tutustuminen on täysin kiinni opettajasta. Alttoviulusteista koulutetaan alttoviulunsoiton opettajia.

2.2 Soitonopetuksen tulevaisuudennäkymät

Musiikinopetuksen ja muusikoiden työn tulevaisuudennäkymiä on tutkittu viime vuosina Toive-hankkeen puitteissa. Hankkeen tavoitteena oli tuottaa tutkimustietoa musiikkialalla tapahtuvista muutoksista sekä muutosten mukanaan tuomista laadullisista ja määrällisistä osaamistarpeiden muutoksista. Tutkimus sisälsi useita osaraportteja muun muassa koulujen musiikinopetukseen, orkesteri-

työskentelyyn, kanttorien työskentelyyn ja musiikkiopistojen tulevaisuuden näkyisiin. (Muukkonen, Pesonen & Pohjannoro, 2011, 2-6.)

Pohjannoron (2010, 36-42) musiikkioppilaitosten rehtoreille tekemässä kyselyssä nousee myös esiin opettajan moniosaamisen tarve erityisesti pienemmillä paikkakunnilla. Mitä pienemmästä oppilaitoksesta on kyse, sitä enemmän on tarvetta monipuolisille osaajille. Moniosaamista voi olla esimerkiksi toisen soittimen, teknologian tai vaikka vapaan säestyksen opetustaito. Tällaiseksi voidaan katsoa myös alttoviulistin kyky opettaa myös viulisteja. Myös oppilaitoksen sijainti vaikuttaa oleellisesti moniosaajien tarpeeseen. Mitä kauempana suurista musiikkikeskuksista ollaan, sitä suurempi on tarve laaja-alaiselle ja monipuoliselle osaamiselle. Tällä hetkellä musiikkiopistojen opettajat ovat pääosin oman alansa/instrumenttinsa spesialisteja ja tähän opettajakunnan rakenteeseen nykyinen melko tiukkoihin raameihin perustuva taidemusiikin opetus johtaa jatkosakin.

Yksi mahdollisuus moniosaajien kouluttamiseksi erityisesti harvinaisempien soittimien osalta olisi Sibeliuksen Akatemian ja ammattikorkeakoulujen yhteistyö instrumenttipedagogiikan saralla (Muukkonen, Pesonen & Pohjannoro, 2011, 24-25). Samanlaista yhteistyötä voitaisiin toteuttaa eri instrumenttiryhmiä sisällä paikallisellakin tasolla.

Musiikkioppilaitosten rehtorit kokivat tulevaisuudenvisiona mahdolliseksi myös pedagogien suuntautumisen kahteen eri vaihtoehtoon: oman instrumenttinsa specialistiksi tai pedagogiikan specialistiksi. Oman instrumenttinsa specialisti vastaisi nykyistä musiikkioppilaitoksen soitonopettajaa. Pedagogiikan specialisti olisi puolestaan useamman soittimen ja mahdollisesti yleisten musiikkialaisten moniosaaja, joka omaisi alkeisopetukseen tarvittavat taidot usealla eri alueella. Kummallekin olisi tarvetta, sillä erikoisosaajia tarvitaan mahdollistamaan lahjakkaimpien oppilaiden koulutus. Murrosiässä innostus soittoharrastukseen usein hiipuu ja näin ollen alkeisopetuksen osuus on musiikkioppilaitoksissa pidemmälle edenneitä merkittävästi suurempi. Näihin tehtäviin sopisi yleispedagogi. Rehtorit näkivät yleispedagogin virat tulevaisuudessa hyvinkin

mahdolliseksi. Kaiken kaikkiaan joustavuus nähtiin tärkeänä ominaisuutena tulevaisuuden opettajille. (Pohjannoro, 2010, 61.)

3 SELVITYS ALTTOVIULUOPETUKSEN NYKYTILASTA JA TU- LEVAISUUDESTA

3.1 Alttoviulistien näkemyksiä alttoviuluopetuksen nykytilasta

Suomen alttoviuluseura kokoontuu vuosittain keskustelemaan ja jakamaan tuotetta tietoa alttoviulistien tilanteesta. Tilaisuus on alttoviulisteille erinomainen mahdollisuus tavata kollegoita ympäri Suomen. Vuoden 2011 vuosikokouksen yhteydessä järjestettiin ajankohtainen paneelikeskustelu aiheella ”Alkeet altolla vai viululla?”. Keskustelun alustajana toimi Itä-Helsingin Musiikkiopiston lehtori Pirkko Simojoki. Alustuksessa nostettiin esiin muun muassa alttoviulistien alkeismateriaalit, pienten soittimien äänenlaatu ja alttoviulun markkinointi. Alkeismateriaalien sekä laadukkaiden pienten soittimien vähyys tunnustettiin yhteisesti isoiksi ongelmiksi ja keskusteluun osallistujat jakoivatkin toisilleen erinomaisia vinkkejä omiin kokemuksiinsa perustuen. Yhdessä pohdittiin myös sitä, kuinka alttoviulua tulisi markkinoida lapsille ja heidän vanhemmilleen. Useimmissa musiikkiopistoissa hakijoita viuluopintoihin on moninkertaisesti alttoviuluhakijoihin verrattuna. Useimmiten vanhemmat tai heidän lapsensa eivät välttämättä edes tiedä tällaisen vaihtoehdon olemassaolosta. (Suomen alttoviuluseura, 2011.)

Keskustelu johti melko nopeasti myös siihen, pitäisikö alttoviuluopettajan osata opettaa myös viulunsoittoa. Mielipiteet aiheesta olivat osittain hyvinkin ristiriitaisia. Suurin osa pitkään opetustyötä tehneistä on aloittanut soittouransa viulistiina ja vaihtanut myöhemmin alttoviuluun. Heidän työuransa olivat koostuneet molempien soittimien opetuksesta ja monet heistä eivät nähneet siinä mitään ristiriitaa. Toiset puolestaan halusivat nostaa esille alttoviulun ja viulun erilaiset piirteet. Soittimet poikkeavat toisistaan paitsi äänialaltaan ja kooltaan, myös soittotekniikan ja nuottimateriaalien osalta. Monet pitivät epärealistisena alttoviulisteja kohtaan sitä, että useimmiten oletetaan alttoviulistin suostuvan opettamaan myös viulunsoittoa. Viulun ja alttoviulun niputtaminen samaan kuumensi jopa tunteita ja keskustelun keskeiseksi aiheeksi nousi ammattiylpeys. (sama.)

Keskustelijat pitivät alttoviulun imagon kohottamista tärkeänä. Osallistujista osa totesi, että alttoviulun asema musiikkielämässä ei muutu, elleivät alttoviulistit itse sitä lähde muuttamaan. Yhdeksi imagon kohottamisen ja ammattiympöyden kehittämisen keinoksi osallistajat mainitsivat vain alttoviulunopetukseen keskittymisen. Heidän mielestään alttoviulunopettajiksi kouluttautuneita ei voi vaatia opettamaan viulua. Osallistajat arvelivat alttoviulukoulutuksen kokevan inflaatiota, jos altistit pitkästä koulutuksesta huolimatta päätyvät pääosin viuluopettajiksi. Osa osallistujista ilmoittikin järjestelmällisesti kieltäytyvänsä viulistien opettamisesta vähäisempien tuntimäärien uhalla. Pääkaupunkiseudulla, jossa oppilaitoksien välimatkat ovat merkittävästi lyhyempiä kuin Pohjois-Suomessa, toimien keräämistä useammasta oppilaitoksesta ei nähty ongelmallisena. (Suomen alttoviuluseura, 2011.)

Kaiken kaikkiaan ryhmähenki osallistujien kesken oli hyvä, ja vuosikausia alttoviulisteja parhaavia vitsejä kuunnelleet altistit olivat yhtä mieltä oman instrumenttinsa kaipaavan imagon kohottamista. Imagokehitys on paljon kiinni altisteista itsestään, mutta toisaalta myös oppilaitoksissa tehtävä työ alttoviulistien määrän lisäämiseksi on avainasemassa. (sama.)

3.2 Selvitys alttoviulistien työnkuvasta Pohjois-Suomessa

Ammattikorkeakoulujen tavoitteeksi on kirjattu ammattilaisten kouluttaminen alueellisia tarpeita vastaan. Halusin selvittää alttoviulistien työnkuvaa Oulun seudun ammattikorkeakoulun alueella. Näin ollen kyselytutkimuksen kohteiksi valittiin Pohjois-Suomessa toimivia musiikkioppilaitoksia. Tutkimus suoritettiin puhelimitse tehtyjen haastattelujen avulla toukokuussa 2012. Haastatteluun osallistui neljä musiikkioppilaitosten rehtoria Pohjois-Suomen alueelta. Haastatteltavia oli niin pienistä kuin suuristakin oppilaitoksista.

Haastattelun runko oli seuraavanlainen:

- Minkä kokoinen oppilaitoksenne on oppilasmäärällä mitattuna?
- Kuinka paljon oppilaitoksessanne on opettajia? Kuinka monella opettajalla on virka tai päätoimisuus?

- Montako alttoviuluopettajaa oppilaitoksessanne on?
- Montako alttoviuluoppilasta teillä on?
- Opettavatko alttoviuluopettajat vain alttoviulua? Mikä on alttoviuluopettajien koulutustausta?
- Mikä on alttoviuluopetuksen tämänhetkinen trendi? Ovatko oppilasmäärät nousussa tai laskussa?
- Pitäisikö mielestänne alttoviuluopettajan pystyä opettamaan myös viuluoppilaita?

Haastattelut noudattivat pääosin oheista runkoa, mutta luonnollisesti myös vapaalle keskustelulle ja ajatustenvaihdolle jäi runsaasti tilaa. Haastatteluun osallistuneiden musiikkioppilaitosten alttoviuluopetuksen tilannetta on kuvattu alla olevassa taulukossa (Taulukko 1).

TAULUKKO 1. Alttoviuluopetuksen opettaja- ja oppilasmäärät haastatelluissa musiikkiopistoissa (Hynninen, Krause, Latvakoski, Marjomaa, toukokuu 2012, haastattelu).

Oppilaitos	Oppilas- määrä	Opettaja- määrä	Päätoimisten opettajien määrä	Altto- opettajien määrä	Altto- oppilaiden määrä
Lapin musiikkiopisto	500	45	22	3	7
Länsi-Pohjan musiikkiopisto	450	50	25	2	12
Raahen musiikkiopisto	350	40	20	2	5
Ylivieskan musiikkiopisto	380	40	20	1	2

Taulukon 1 oppilasmääriin ei ole laskettu musiikkileikkikoululaisia, vaan se sisältää ainoastaan musiikkiopiston yksilöopetuksessa käyvät oppilaat. Päätoimiin opettajiin lasketaan sekä viranhaltijat että päätoimisuuden omaavat opettajat. Länsi-Pohjan musiikkiopistossa alttoviuluopettajan tehtävät kuuluvat Länsi-Pohjan jousikvartetin alttoviulistin virkaan. Jousikvartetin jäsenillä on konsertoinnin lisäksi opetusvelvollisuus Länsi-Pohjan musiikkiopistossa. Alttoviuluoppilaiden määrät luonnollisesti vaihtelevat ja taulukon 1 luvut ovatkin rehtoreiden antamia arvioita. (Hynninen, Krause, Latvakoski, Marjomaa, toukokuu 2012, haastattelu.)

Alttoviulun oppilasmäärät ovat kaikissa haastatelluissa oppilaitoksissa varsin pieniä. Osassa oppilaitoksista ei välttämättä edes ole joka vuosi alttoviuluoppilaita. Opettajista miltei kaikki olivat joko sivutoimisia tuntiopettajia tai opettivat alttoviulua viulunsoitonopettajan työnsä ohessa. Alttoviulua opettavien koulutustaustatkin vaihtelivat. Sivutoimiset tuntiopettajat, jotka opettivat vain alttoviulisteja, olivat useimmiten itse altisteja. Opettajat, jotka opettivat sekä viulisteja että altisteja, olivat myös itse taustaltaan joko altisteja tai viulisteja. Kaikilla viulisteilla, jotka opettivat alttoviulua, ei välttämättä ollut minkäänlaista koulutusta alttoviulun opetukseen. Samantyyppinen tilanne oli muutamilla alttoviulisteilla, jotka opettivat myös viulisteja. Kaikissa oppilaitoksissa oli yritetty saada lisää alttooppilaita, mutta oppilasmäärät ovat kuitenkin pysyneet viime vuosina melko samalla tasolla. Syiksi alttoviuluoppilaiden vähyteen rehtorit luettelivat muun muassa vanhempien ja oppilaiden tiedonpuutteen alttoviulusta, pienten soitinten vähyden sekä alttoviulun viulua huonomman maineen. (sama.)

Kysyttäessä, olisiko alttoviuluopettajien tarpeellista pystyä opettamaan myös viulisteja, olivat erityisesti pienempien musiikkioppilaitosten rehtorit varsin yksimielisiä. Heidän näkemyksensä mukaan ainakin pienemmissä oppilaitoksissa altto-opettajan tuntimäärät ovat niin vähäisiä, että alttoviulun ja viulun opetus-tehtävät päätyvät useimmiten samalle henkilölle. Mikäli opettaja pystyy opettamaan vain alttoviulua, jäävät tuntimäärät niin pieniksi, että opettajan täytyy joko hankkia lisätunteja muista oppilaitoksista tai hankkia joku muu lisätö. Isommis-
sa kaupungeissa jälkimmäinen vaihtoehto usein tarkoittaa muusikon paikkaa orkesterissa. Suorasukaisimmat kommentoijat totesivat musiikkipedagogien

koulutuksen olevan tällä hetkellä liian kaukana musiikkioppilaitosten todellisista tarpeista. Yhden kommentoijan mielestä pelkäksi yhden marginaalisoittimen kuten alttoviulun opettajaksi koulutettavien koulutus ei tällä hetkellä palvele hyvin ketään, ei opettajaksi opiskelevaa eikä opettajien työllistäjiä. Toisaalta tunnustettiin, että tämän päivän marginaalisoitin voi olla muutaman vuoden kuluttua selkeästi suositumpikin, jolloin puolestaan tällaisten soittimien osaajille on tarvetta. (Hynninen, Krause, Latvakoski, Marjomaa, toukokuu 2012, haastattelu.)

Pohdittaessa musiikkiopistojen opettajien tulevaisuuden näkymiä useampikin rehtori nosti esiin tarpeen musiikin moniosaajille. Erityisesti pienemmissä musiikkiopistoissa harvinaisempien soitinten opettajille on tarjota varsin vähän töitä. Jos opettajalla on osaamista useammasta soittimesta tai useammalta musiikin alueelta, kuten kokoonpanojen johtamisesta, teoria-aineista tai kevyestä musiikista, saadaan opettajan tuntimääristä suurempia. Rehtoreiden mukaan oppilaiden intressit soittoharrastuksen suhteen ovat viime vuosina muuttuneet ja moniosaajille olisi enemmän kysyntää. Virkarakenteesta ei rehtoreiden mielestä tulisi kuitenkaan luopua. Virat ovat yksi tärkeimmistä keinoista sitouttaa opettajat työpaikkoihinsa ja musiikkiopistojen jatkuvaan kehitykseen. (sama.)

Haastattelut venähtivät helposti pitkiksi ja aiheesta toiseen soljuviksi keskusteluiksi. Yksi rehtoreista nosti vielä tärkeänä seikkana esiin ammattikorkeakoulujen ja kentän eli musiikkioppilaitosten välisen kommunikaation. Rehtorin mielestä ammattikorkeakoulusta valmistuneet eivät varsinaisesti olleet valmiita työelämään. Hänen mielestään ammattikorkeakouluissa keskitytään tällä hetkellä liikaa instrumenttien spesiaaliosaamiseen ja ammattiosuus jää korkeakouluosuuden varjoon. Rehtori koki, että kommunikaatio opettajia kouluttavien ja opettajia työllistävien instanssien välillä on liian vähäistä. (sama.)

3.3 Selvityksen yhteenveto

Selvitys alttoviuluopetuksen nykytilasta ja tulevaisuudesta perustuu kahteen lähteeseen: alttoviulistien näkemyksiin sekä pohjoissuomalaisten musiikkiopistojen rehtoreiden haastatteluihin. Altistien ja rehtoreiden näkemyksissä oli sekä

samankaltaisuuksia että poikkeavuuksia. Kaikki totesivat altto-opetuksen olevan melko vähäistä ja alttoviulun markkinoinnille nähtiin tarvetta, jotta alttoviulun oppilasmäärät kasvaisivat. Sekä alttoviulistit että rehtorit totesivat ainakin osan alttisteista olevan jo moniosaajia soitonopetuksen saralla, enemmän tai vähemmän pakon sanelemana. Useimmiten alttoviulistit päätyvät opettamaan myös viulisteja. Rehtorien mukaan kehitys näytti menevän yhä enemmän tähän suuntaan ja toivoivat altto-opettajilta tulevaisuudessa monipuolisempaa opetusosaamista. Alttoviulistit puolestaan kuuluttivat ammattiympäryden perään ja ehdottivat kollegoilleen viulunsoiton opettamisesta kieltäytymistä. Rehtoreiden mielestä opettajia kouluttavien oppilaitosten tulisi kuunnella herkemällä korvalla tulevia ja jo olemassa olevia musiikkioppilaitosten osaajatarpeita.

4 POHDINTA

Ammattikorkeakoulujen perustehtäviin kuuluu opetustoiminnan sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyön lisäksi aluevaikutustyö. Vuonna 2003 tehdyssä ammattikorkeakoululain uudistuksessa haluttiin korostaa nimenomaan alueellisuutta ja tukea maan eri osille ominaisia elinkeinorakenteita. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista, 351/2003 3§; Muukkonen, Pesonen & Pohjannoro, 2011, 117.)

Oulun seudun ammattikorkeakoulun voidaan sijaintinsa perusteella katsoa olevan musiikkikoulutuksen osalta Pohjois-Suomen alueellisten vaikutusten piirissä. Ammattikorkeakoulun tulisi siis vastata musiikkipedagogien koulutuksessa Pohjois-Suomen alueellisiin tarpeisiin. Koulutuksen järjestäminen yksi yhteen Pohjois-Suomen musiikkioppilaitosten tarpeiden kanssa on luonnollisesti mahdollista. Esimerkiksi tarpeita matalien vaskisoittimien tuntiopettajille on haastattelujen mukaan paljon, mutta koulutukseen ei välttämättä hakeudu riittävästi opiskelijoita. Potentiaalisia hakijoitakin ammattiopintoihin on vain vähän harrastajamäärän vähyden myötä. Innokkaita nuoria olisi hakeutumassa matalien vaskien pariin enemmänkin, mikäli aloituspaikkoja lisättäisiin. Viestin kulkua kentältä koulutuskokonaisuuksista päättävälle tulisi tämän työn havaintojen perusteella joka tapauksessa parantaa.

Alttoviulisti voi helposti kokea olevansa ristiriitaisessa tilanteessa. Viesti tulevaisuuden työllistäjiltä eli musiikkioppilaitoksilta on melko selkeä. Pelkkään alttoviuluun erikoistumalla on vaikea löytää töitä niin paljon, että sillä elättää itsensä, puhumattakaan mahdollisista muista perheenjäsenistä. Moniosaajille on jatkossa entistä enemmän tarvetta musiikkikoulutuksen muuttuessa myös musiikkikoulujen tasolla. Toisaalta taas niin sanotun oman yhteisön eli alttoviulistikollegoiden luoma paine ohjaa nimenomaan kohottamaan oman instrumentin arvostusta. Yhdeksi keinoksi erityisesti nuoremmat kollegat suosittelivat viulistien opettamisesta kieltäytymistä.

Tilanne Pohjois-Suomessa on kuitenkin eri kuin pääkaupunkiseudulla. Paikkoja ja oppilaita on selvästi vähemmän ja välimatkat oppilaitosten välillä ovat pitkiä. Sekä omien kokemusteni että haastattelujen perusteella voi sanoa, että työllistymismahdollisuudet ovat selkeästi paremmat jos alttoviuluopetuksen lisäksi hallitsee viulun opettamisen ainakin alkeistasolla.

Musiikkipedagogin koulutus Oulun seudun ammattikorkeakoulussa ei näiltä osin vastaa tällä hetkellä alueellisiin musiikkioppilaitosten tarpeisiin. Alttoviulisteista koulutetaan alttoviuluopettajia ja viulisteista viuluopettajia. Muiden kuin oman pääinstrumenttinsa pedagoginen osaaminen jää tällä hetkellä pitkälti opiskelijan omille harteille. Toki tekemällä oppii, myös työelämässä, mutta olisiko työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi tekemällä oppiminen hyvä aloittaa jo opiskeluvaiheessa? Jotta opetuksen laatu ei kärsisi musiikkioppilaitoksissa, olisi varmasti syytä vaatia myös jotain näyttöä sivuinstrumenttien opetuksen osaamisesta.

Kuinka sitten valittaisiin oikeat sivusoittimet ammattiopiskelijoille? Ammattikorkeakoulujen opintokokonaisuuksista vastaavilla ei tässäkään mielessä ole helppo tehtävä. Voidaanko soittimia niputtaa yhteen vai tulisiko opiskelijoilla olla vapaa mahdollisuus valita? Rehtoreiden mielestä ehkä tässäkin asiassa opintokokonaisuuksien suunnittelijat voisivat kuulostella herkemmin kentän tarpeita. Yksi ratkaisu asiaan voisi olla, että pedagogisiin opintoihin sisällytettäisiin jonkin verran myös esimerkiksi toisen instrumentin, kamarimusiikin tai yleisten aineiden didaktiikkaopintoja. Myös musiikkipedagogin opintojen yhdistämistä musiikinohjaajan opintojen kanssa olisi hyvä selvittää. Musiikinohjaajat opiskelevat Oulun seudun ammattikorkeakoulussa pääinstrumenttinsa lisäksi useampaa sivuinstrumenttia sekä ryhmäopetustaitoja. Jos kerran resursseja käytetään jo ryhmäopetuksen didaktiikan järjestämiseen, kannattaisi se sisällyttää myös musiikkipedagogien käyttöön. Näin vastattaisiin myös musiikkipedagogeihin kohdistuviin odotuksiin paremmin. (Opinto-opas, 2005, 61-62.)

Oulun seudun ammattikorkeakoulun strategiassa yhtenä strategisena kehittämiskohteena mainitaan yrittäjyys. Tähän osa-alueeseen kuuluvia toimenpidekokonaisuuksia ovat asiakasrajapinnan hallinnan parantaminen, yrittäjyysopinto-

jen tarjoaminen, uusien yrittäjyyttä tukevien mallien luominen sekä osallistuminen yritystoiminnan tutkimus- ja kehityshankkeisiin. (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2010, hakupäivä 21.5.2012.) Yrittäjyyden näkyminen musiikkipedagogien opintokokonaisuudessa olisi myös yksi mahdollisuus vastata musiikin alalla tapahtuviin muutoksiin. Musiikkioppilaitosten ja orkesterien tarpeisiin vastaaminen on tärkeää jatkossakin, mutta ehkä myös yrittäjyyden kautta voisi löytyä keinoja musiikkipedagogien työllistymisen ja työelämävalmiuksien parantamiseen.

Avainsanaksi tässäkin tutkimuksessa nousee kommunikaatio. Mitä paremmin kouluttajat, koulutettavat ja koulutettavien työllistäjät kommunikoisivat keskenään, sitä enemmän kaikki hyötyisivät koulutuksesta. Nykyisessä erilaisten tietoliikenneverkkojen täyttämässä yhteiskunnassa luulisi kommunikoinnin olevan helppoa. Erilaisista kanavista sen ei ainakaan pitäisi jäädä kiinni, ellei sitten runsaudenpula aiheuta niin suurta hämmennystä. Keinoja löytyy, entä tahtoa?

Kulttuuriala ja erityisesti sen koulutus Suomessa on tällä hetkellä eräänlaisessa murroksessa. Muutosten keskellä työ kuitenkin jatkuu, ja opettajia kouluttavien laitosten tulisi olla entistä paremmin hereillä ja tietoisia musiikkiopetuksen tulevista suuntauksista. Ehkä jollain tasolla ammattikorkeakoulut eivät vielä löytäneet omaa paikkaansa musiikkikoulutuksen kentällä. Tämä voisi omalta osaltaan selittää vastavalmistuneiden työllistymiseen ja osaamiseen liittyviä ongelmia.

Alttoviulistien tilanne tämän hetken työmarkkinoilla on vain yksi esimerkki ammattikorkeakoulujen haasteista vastata musiikkioppilaitosten tarpeisiin. Hyvä jatkotutkimuksen aihe olisi selvittää, onko muiden instrumenttien tai instrumenttiryhmien kohdalla vastaavaa tilannetta ja millaisia ratkaisuja niihin löytyisi.

Sain opinnäytetyöni tekemisen kautta paremmin selkoa opintojeni varrella havaitsemaani ilmiöön alttoviulistien työllistymiseen ja koulutukseen liittyen. Haastatteluja olisi ollut hyvä tehdä enemmän, Pohjois-Suomessa on enemmänkin musiikkioppilaitoksia kuin haastatellut neljä. Lisäksi yksityisiä musiikkikouluja olisi ollut hyvä saada mukaan haastatteluihin. Tulokset olivat kuitenkin varsin

johdonmukaisia ja osoittivat selkeästi tarpeen musiikin moniosaajille maakunnissa sekä musiikkipedagogien ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi Oulun seudun ammattikorkeakoulussa.

Toivon mukaan työni aihe ja erityisesti sen tulokset herättävät ajatuksia ja parhaassa tapauksessa jopa toimia musiikkipedagogien koulutussisältöihin liittyen. Ainakin omaa työllistymistäni ajatellen olen kiitollinen siitä, että moniosaajuuden arvostus nousee koko ajan.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki. 2003.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>. Hakupäivä 12.5.2012.

Hynninen M, rehtori, Länsi-Pohjan musiikkiopisto. 2012. Puhelinhaastattelu. 9.5.2012. Tekijän hallussa.

Kirjallinen kysymys 143/2011 vp. 2011.

http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_143_2011_p.shtml. Hakupäivä 12.5.2012.

Alkeet altolla vai viululla? Keskustelu Suomen alttoviuluseuran vuosikokouksen yhteydessä. 2011. Muistiinpanot maaliskuu 2011. Tekijän hallussa.

Krause S, Vs. rehtori, Lapin musiikkiopisto. 2012. Puhelinhaastattelu 8.5.2012. Tekijän hallussa.

Latvakoski S-L, rehtori, Ylivieskan seudun musiikkiopisto. 2012. Puhelinhaastattelu 10.5.2012. Tekijän hallussa.

Marjomaa J, rehtori, Raahen musiikkiopisto. 2012. Puhelinhaastattelu 9.5.2012. Tekijän hallussa.

Muukkonen M, Pesonen M & Pohjannoro U. 2011. Muusikko eilen, tänään ja huomenna. Näkökulmia musiikkialan osaamistarpeisiin. Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve – Toive, loppuraportti. Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 13/2011. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Oulun Seudun Ammattikorkeakoulu. 2010. Osaamisella hyvinvointiin – Oulun Seudun Ammattikorkeakoulun Strategia 2015.

http://www.oamk.fi/tietoa_oamkista/strategia. Hakupäivä 21.5.2012

Oulun Seudun Ammattikorkeakoulu. 2005. Opinto-opas 2005–2006. Kalevaprint Oy.

Pohjannoro U. 2010. Soitonopiskelua joustavasti ja yhteisöllisesti. Musiikkioppilaitosten kehitysnäkymiä rehtoreiden arvioimana. Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve – Toive, osaraportti 6. Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 5/2010. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

